

volūrate/ sed regis Anglie z suoz instātia
est canonisatus. q̄s sanctissime fuit vite.
magnis miraculis claruerit. z procurator
carthusie magne/ p̄fessusq̄ extiterit. **C**re
dendū q̄z est/ in infinitū plures mortuos
sanctos z q̄tidie mori/ q̄s hi sint q̄ canoni
sati sunt. Neq̄ enī antiquit̄ canonisabāt.
sed ex certissima vite sanctitate/ colebātur.
Ut b̄ia maria mag. Jobes bap. Apli. ce
teriq̄ plurimi. Sed ne passim ppl̄s in er
rore iret. eccleie censura/ canonisatōis mo
deramē adhibuit. Nam ppl̄s falso rumore
vel simulato signo vel naturaliu imp̄ssio
nū. quo circa corpa occisorū vel patibula
de nocte ardēt quasi cādele. ignar̄/ facillī
me seduci posset. vt latronē p̄ sancto hono
raret sicut i aliq̄q̄ sanctoz legēdis factum
repiit. **V**irgo maria/ nullū legi i hac vi
ta fecisse miraculū: nec apli/ in euāgelij z
epl̄is. de ei⁹ sanctitate z vite excellētia/ mē
tionē fecerūt. nisi sicut p̄phete cecinerūt/ z
ganē pariturā xp̄m/ Ita illi eam peperisse
xp̄m filiū dei. **U**n̄ et p̄nti in hoc solo ver
bo q̄ eēt mater dei/ oēm xp̄s fuit excellen
tiā z sup̄eminentiā toti⁹ puritatis z sancti
tatis. sup̄ oēm creaturā corpālē z sp̄ūalem.
Querere ergo ei⁹ sanctitatē p̄ miracula/ nō
esset sane fidei. **N**ec miracula que p̄ eam q̄
tidie fiunt/ ad pbationē sue sanctitatis/ ex
hibentur. nec sanctitati ei⁹ aliquid addit.
sed ad manifestandā ei⁹ erga nos immen
sam caritatē z pietatē/ quā habet ad deuo
te eam implorātes z venerantes.

Contra impugnan

tes Carth. quō nō sit ordo cōfirmatus

Adhuc pleriq̄ eisdē impugnat
quō primo nō fuerit cōfirmat⁹
eoruz ordo a sede aplice. **E**st
plane cōfirmat⁹ z sepe. vt p̄z in
plurib⁹ priuilegijs z ip̄is statutis. **T**a
men dem⁹ locū huic obiectioni. z sub pau
cis verbis dicam⁹ sufficere ad cōfirmatio
nem cuiuscūq̄ religionis collegij seu con
gregationis sp̄ūalis vite sanctitatē. hoc ē
in seruitio dei virtuosam p̄seueratiā. absq̄
etiā approbatōe sedis aplice. **E**t hec ē ap
probatio seu cōfirmatio inuisibilis sp̄ū
sancti z ip̄ius vnctio que docet de omnib⁹
i. Jo. ij. **E**t hoc est qd̄ dicit Act. v. ca. **S**i
opus nō est ex deo/ dissoluet. **N**ec ecclesia
primitiua imo iam p̄ multos annos adul
ta/ his cōfirmationib⁹ et approbationib⁹

utebat. **T**andē ecclia vidēs cōfusionē in
religionū multiplicatōe/ z heresum pullu
latione/ strictius admouens manū tanq̄
mater sollicita/ reprobauit oēs religiones.
mendicantiū quatuor exceptis. **N**ecq̄ am
plius aliqua religio instituet nisi appro
batione sedis aplice. **D**e religionib⁹ autē
antiquis/ nō legim⁹ aliquā approbationē
exp̄ssam/ sedis aplice. sed eoz vita sancta
ecclia sciēte/ z eis vt viris sanctis z appro
batis cōicante/ z multa z varia priuilegia
cōcedēte/ erat eoz plena cōfirmatio. **E**st
autē carthusien. ordo/ ceteris omnib⁹ anti
quior/ exceptis B̄ndicti z Aug. ordinib⁹.
Fuit enī circa annos. xx. añ ordinē **A**ster
tien. z p̄ centū. xxx. annos ante p̄dicatores
z minores/ ceterosq̄ mendicātes. **F**inis.

Tractatus eiusdez

Cancellarij parisiē. de nō esu cārnū car
thusien. cōtra eos qui eisdē ex hoc sta
tuto tanq̄ indiscretos z inhumanos iudi
cant. rationib⁹ approbans indispensabi
lem apud eos seruari solitam cārnium ab
stinentiā.

Epistola.

Egregio viro Johāni de gonnant
qui olim in seculo miles. nunc in
epi seruitute cum preclara Car
thusien. familia militās illustrius. sius
Johannes cancellari⁹ indignus parisiē.
triūphum beatitudinis adipisci. **T**ua
sicut opinor meminit prudētia/ quē ad mo
dum ab inclito p̄ceptore meo nunc episco
po **A**meracen. pridē postulasti/ vt p̄ tra
ctatū aliquē ex iure diuino z valida dispu
tatione cōpesceret ac reuelleret carnales. q̄
cecis oculis ac spumanti ore latrant in re
ligionem carth. tanq̄ irrationabilis sit et
impia. ob p̄petuam eozū de non esu cārnī
um obseruantia. **A**ttēptauit hoc agere
idem p̄ceptor meus. cui in cancellariat⁹ of
ficio z in cathedra successi/ immerit⁹. non
tamē ad fundū difficultatis vsq̄ quaq̄ p̄
uenit. qd̄ agnouerim. plura enī sibi ingi
ter sup̄irruēbāt impedimēta. **Q**uāobrē
tui tueq̄ petitiōis nō imemor/ tandē aliquē
sumpta occasione i vna ex lectionib⁹ meis
conat⁹ suz. licet virib⁹ imparib⁹/ satisfācere
pio z seruido religionis tue zelo. **D**ō si
p̄fecerim id qd̄ optaui/ gr̄as illi a q̄ omne

Tractatus

donū optimū et pfectū. si min⁹ attigerim/
suppleāt aut corrigāt. impfectū meum tui
fratres. p̄res mei. et alij p̄fundi sapientes.
Bene vale. mei memor in orationibz tuis.
Et si latini forsan eloquij non satis es
idone⁹ auditor. nolito cōqueri. qm̄ habes
copiā interpretū abūdantē. p̄dictos p̄res lo
quor. quoz genibz puolūt⁹ oronū suarū
suffragia/egēs et mendicus expostulo.

Incipit tractatus.

Orandis et mira est nobis Jo
hānis abstinētia et sobrietas
recitata cū dictū est. locustas
et mel siluestre edebat. **S**
borede de facili solēt abstinē
tiā qui voluptatibz defluūt. quoz de⁹ ven
ter est. et sobrietas ab eis austeritas incul
pat. ex sua infirmitate viciosa/ i maloqz ra
dicata p̄suetudine/ alienā vitā merentes/
iudicāt mirabile esse aut sup̄stitiosum aut
indiscretū/ attenuare corp⁹ duris ieiunijs.
Lōcessis insup cibis quos de⁹ (inquiūt)
creauit ad p̄cipiendū cum gr̄atiāctōe/ irri
dent nō vtētes. **N**ō aduertūt aut capiūt
q̄leta sit q̄ salubris et expedita/ et ex bona
cōsuetudine q̄ facilis et iocūda reddat. de
uotoz sobrietas: qui cū ap̄lo castigāt coz
pus suū et in seruitutē redigūt. Qui demū
corpali ieiunio/ vitia p̄primūt. mentē ele
uant. virtutes adq̄rūt et p̄mia. **S**ubinde
ista est infamis palma vicioz. et extrema q̄
rundā criminosoꝝ impudētissimaqz puer
fitas. sancta polluere. calūniari bene acta.
et que imitari nō p̄nt/ saltem volūt ea dete
stari. **H**inc blandit̄ iniquitas sibi. si de sanc
titate p̄sincerit p̄bram aliqd. si p̄tra bene
viuētes/ infames sn̄ias ptulerit. et alieneyi
te reprobationē/ suam laudē et solamē esse
arbitrat̄. **A**epimur hanc carnaliū homi
nū infanz. tū in multis. tū notatim erga
venerabiles p̄res et fratres de ordine car
thusiē. apud quos repit̄ sicubi in ecclia
quicqz vestigū reliquerit p̄dicāda illa p̄ri
scoꝝ patrū deuotio admirabilis feruor et
sua p̄pe modū incredibilis p̄tinētia. **D**os
nāqz carth. exagitat̄ nōnunqz imbuti sapi
entia terrena aiali et diabolica. dicētes con
tra caritatē denegare sibiūpis p̄sertim i in
firmitate positis/ esum carniuz. **V**ox ista.
vox plane illoꝝ est q̄ suspirabant ad ollas
carniū egypti. fastidito māna. **S**ubijit
itaqz pluries animū aliquid de hoc scribe

re vt temptare fundit⁹ eruere/ et cortice sub
lato medullitus p̄scrutari/ id qd̄ difficulta
tem affert in p̄nti materia. **H**ic tandē oc
casionē sumpta ex p̄textu p̄nus lectionis
que de abstinētia loquit̄ Jobis bapt. co
nabit̄ idipm̄ pagere tenuitas ingenij mei
absolute quidē et breuiter. qm̄ veritas lux
est. et intuet̄ nūqz meli⁹ q̄ dū nuda breui
tate monstrat̄. folijs aut faleris verboꝝ nō
magnope eget. obumbrāt ipam quādoqz
et offuscant veritatē potius q̄ illustrent et
expediant.

Erit igit̄ triplex cōclusio. vna dire
cte respōsalis. due sequentes diffi
cultatū nodos tangēt et euoluent.
De difficultates p̄cipue et summam due
sunt. vna de casu necessitatis extreme. alia
de infirmitatibz et abbreviatōe vite. **P**ri
ma p̄clusio. **P**ōt rōnabilit̄ in ordie carth.
esse lex v̄l generale statutū. vt null⁹ frater il
lius ordinis/ comedat vnqz carnes. imo et
si petat q̄ sibi nō ministrent. **E**t ad h̄mōi
obseruationē/ fas est disciplinā grauē con
tra trasgressoꝝ institui. **S**ecda conclu
sio. non obstat rōnabilitati p̄fate legis vel
statuti/ q̄ dabilis ē casus in quo frater car
thusiē. etiā p̄fessus/ obligaret̄ vesci carni
bus et ali⁹ sibi ministrare teneret. **T**er
tia p̄clusio. abbreviatio vite corpalis aut
sanitatis debilitatio/ nō auferunt rationa
bilitatem p̄fate legis aut statuti.

Uadep̄ indirectū prima p̄clusio
qm̄ nisi sic liceret generaliter ordi
nasse. nullo mō sentiendū est/ q̄ p
tanti t̄pis cursum sc̄z p̄ trecentos annos et
ampli⁹/ talis fuisset lex inter ipos carth. p̄
mulgata et seruata. inter q̄s tot hacten⁹ flo
ruerūt summe religionis et eximie discre
tionis viri. in iure civili canonico et diuino/ nō
mediocriter instructi. **N**equaqz insup tole
rasset illud ecclia. aliqd̄n dedisset laqueum
suis fidelibz filijs. qm̄ eos dānabilit̄ er
rasse sc̄uisset. neqz tñ eos ab errore reuo
casset. **A**liqd̄n p̄retea nō laudassent vitam
talū/ sanctissimi viri. quē admodū deuot⁹
et circūspectissim⁹ Bern̄. ad fratres de mō
te dei eiusdem ordinis scribens/ eos col
laudasse repitur. imo et ad abstinētiā ml
tam inuitasse. oblectans fratres illos i hor
rendis frigoribz magne carthusiē manen
tes. **R**ursum per directum sic arguitur.
Licitum est vni vel pluribus p̄ totam vi
tam a carniū esu p̄suis abstinere. quoniam

scia fecerunt plurimi laudabiliter et quoti-
die faciunt. Et ap[osto]lus satis innuit dicens.
Quod si esca scādalisat fratrem meū/nō mādu-
cabo carnes in eternū. Quod nō posuisset/si
non ponisset licite impleri. Potuit ergo ir-
rephēnsibiliter fieri lex sine statutū/q[ui] illud
licitū iugiter seruaret. qm̄ infra docebitur
nil obstare: quo min[us] illud fieri fas existat

Ceterū lex illa rōnabilis censenda est.
que religioni cōuenit. que discipline con-
gruit. et que saluti p[ro]ficat. quē admodū tra-
hiuntur ex dictis I[er]o. Sed lex talis de non
comedēdo carnes/est h[um]o[rum]. put experientia
longa/doctrin[is] est. Etenim sub hac lege et p[ro]m-
eam/religiosi viri et disciplinati et de salu-
te sua solliciti/vicerūt vsq[ue] ad senectam bo-
nam et plenā dierū in columes in aia et cor-
pore/pl[ur]iq[ue] in locis alijs plurimis vbi cō-
ceditur esus carniū ad saturitatē. Deniq[ue]
constat eos imitatores esse antiquoz p[ro]-
phetarum et heremitarū helye et helize ac
Ioh. bap. alioz quoq[ue] sanctorū patruz/p[ro]-
egyptū olim degētū. Inter quos (put re-
fert Hiero. in eplā vna ad Eustochiū) nō
solū carnes sed et coctū aliquid comedisse/
luxuria erat. **P**ro cōclusionis hui[us] cor-
roboratione faciunt ea omnia que scripse-
runt de sobrietate et abstinentia doctores ca-
tholici. que plurima sunt valde. nec egent
hic inferi. Legat Hiero. in li. contra Jo-
uianū. vbi ex vetustissimis gentiliū hy-
storij/sobrietate stabilit. Videat idē in
vitalp[er]m. Et Cassianus in suis collatio-
nib[us] et institutis. Et p[ro]spiciū erit qualis san-
ctorū patrū imo virginū et mulierū absti-
nentia fuit et in sanitate et infirmitate con-
stanter mirabilis. Habemus de venerabi-
li paula cui in vltima qua obiit egritudine
sibi p[ro]suaderi non potuit vt vino modico
vteret. Proinde discretiores ciboz reuel-
lit Bernard[us] in omelia. xxx. sup. canti. Et
multa in hunc modū relicta sunt a sanctis
et celeberrime disputata. **D**eniq[ue] veri-
tas hui[us] cōclusionis/ex deductione sequen-
tium velut ex nubii[us] obiectarū depulsionē
magis elucescet.

Iscōda cōclusionē vnū supponit.
q[ui] dabilis sit casus in quo frat[er] car-
nib[us] etiā p[ro]fessus/obliget vesci carni-
bus et alius sibi ministrare teneat. Sup addi-
tur ad hoc q[ui] istud nō obuiat rōnabilitati
legis antedictę. Probat suppositū in casu
necessitatis extreme qm̄ dabilis est casus

infirmitatis/vbi medicoz exptoz iudici-
um/et scia fratris infirmatis/et alioz sibi
ministrantiū/ dictabūt q[ui] ipse egror[us] absq[ue]
dubio moriet[ur] si non adiuet p[er] esum car-
niū. et edendo carnes cōualecat. **N**ec
satis esse videt ad negandū possibilitatem
necessitatis hui[us] extreme/ illud qd̄ scripsit
quidā medicoz/ingr[ati] Arnold[us] de villa no-
ua/p[er] dissolutione dubietatis p[ro]p[os]ite. Sic
enim q[ui] in egritudine qualibet curabili/hu-
midū radicale sufficēter restaurari potest
per vitella ouoz absq[ue] esu carniū requisi-
to. Decuasio non vsq[ue]quaq[ue] sufficit. nec
difficultatis radicez euellit. Stabit itaq[ue]
q[ui] languēs de quo est sermo/omne abomi-
nabitur vitalem cibum p[ro]ter carnes. aut ius
earū. et p[ro]fertim vitella ouoz fastidiet. ita
vt comedere illa salubriter aut absq[ue] vomī-
tu nō valeat. **S**ed tamē ne cōtrouersia
aut calūnie materia in longū procedat da-
bo casuz possibilē/vbi aliquis carniū.
etiā sanus/moriet[ur] absq[ue] remedio/nisi car-
nibus vti p[ro]sentiat. v[er]puta si deductus sit
in manus tyrannoz. vbi vel ex neq[ue]cia vel
aliūde/nihil p[ro]mitteret sibi offerri ad vescen-
dum p[ro]ter carnes. Querendū est ergo in h[oc]
vel cōsimili casu necessitatis. an huiusmo-
di carnib[us] tenebit carnes comedere. et si sic.
habetur intentū. **S**i diceret aliquis q[ui]
potius eligere habebit mori fame. dicere
eundē oportebit et cōnti[ne] in seipm̄ manus
injiciet et erit suimet occisor. Juxta illud
vulgatū ambrosij **P**asce fame morientē si
non pauisti/occidisti. nec ad se min[us] q[ui] ad
alios p[re]ceptū hoc extendit. P[re]terea cō-
suetudo aut cōstitutio generalis ecclesie d[icitur]
non comedēdo carnes in die veneris/non
obligaret ad sui obseruationē in casibus
priorib[us] extreme necessitatis: imo nec ex-
cusaret aliquē ab homicidio. qui cū possit
saluare vitam p[er] esum carniū/ se vel alium
mori spontanee p[ro]mitteret abstinentēdo. Se-
cludendo tamē semp[er] casum grandis scan-
dali in fide. de quo dicit postea. Porro de
votis idem est argumentū. **E**st aut[em] fun-
damentū radicale p[ro]p[ri]e rationis in hoc.
qm̄ a lege diuina/ nulla lex aut obligatio
pure humana. potest absoluere aut excipe-
re vel instituere q[ui] non obseruet. Sed hec
est lex diuina. Non occides. **A**qua lege/
non legitur per aliquod aliud diuinū ius
facta exceptio ista. vt pro obseruatione cō-
stitutionis aut obligationis pure hūane

Tractatus

supuenientis/cā transgredi liceret. et se mo-
ri sinere fas est. **U**nde reclusus aliquis/ q̄
vovuit non egredi/ videns aliquē in extre-
ma necessitate famis aut piculi mortis/ si
non exeat et succurrat cum possit/ pro occi-
sore criminabit. quāto magis si subimet in
articulo mortis vel talis necessitatis sub-
uenire cōtēpserit. **P**roinde cōfirmatio
eorū que dicta sunt sumit ex hoc q̄ nulla
cōstitutio/ p̄ra caritate potest robur obri-
nere. qm̄ lex pro caritate semp̄ fert dū bene
fertur. q̄ est p̄cepti finis et plenitudo legis
fm̄ aplm̄. Est autē contra caritatē/ cum in
deteriore vergit exitū/ se vel alium dimit-
tere mori modis tactis/ quādo ex cōcessio-
ne divina licitus ad vitā patet exitus. De
niḡ p̄ceptū inferioris seu cōstitutio/ p̄iudi-
care possit p̄cepto superioris. dei videlicet
subennis. ne quis se perimat. qd̄ q̄ falsum
sit nō videt nemo. **O**bjiciet forte aliq̄s
de machabeis qui prius elegerunt horri-
dam mortem perpeti/ q̄s carnib; suillis ve-
sci. **S**imiliter de quibusdā alijs in veteri
testamento et nouo. qui vel ad exemplum
virtutis. vel ad evitandū dei iniuriā. vel p̄
castitate seruanda. aut in vltionē inimico-
rum vt samson. semetipos pimerūt. **S**z
ad multa istoz/ responderet Aug⁹. diffuse. i.
de ciui. dei. **Q**ui⁹ finis finalis est. q̄ nisi ex
reuelatione divina/ aut ex speciali in sin-
ctu dei/ dispensante/ habet enī de⁹ potesta-
tem vite et mortis/ nō potest quisq̄ man⁹
licenter sibi injicere. q̄suis de castitate ser-
uanda specialior est difficultas/ que tange-
tur inferius. De machabeis in sup̄ alia est
ratio. qm̄ lex diuina/ ipsos tūc obligabat
non comedere carnes porcinas. **I**deo fa-
tendū est/ q̄ citius mortē q̄ esum talem de-
bebant eligere. **N**on enī transgrediēda est
lex dei/ pro corp̄alis vite saluatione. **S**ec⁹
est nūc vbi talis legalis observatio cessat.
Secus p̄terea vbi non cōsurgit obligatō
nisi ex cōstitutione pure humana. **I**ntelli-
gite vigilanter q̄ dico de cōstitutione pu-
re humana. **S**unt enī quotidie leges de
malefactorib; occidēdis. sed nō sunt solū
humane. imo fundamentuz principale et
auctoritatis robur/ sortiunt̄ sa lege diuina
iubente vt populus suus tollat maluz de
medio sui. et mēbrū qd̄ scandalizat abscin-
dat. **N**olo tamen dicere/ q̄ iudices possint
pro quolibet peccato/ ad arbitriū suū licē-
ter mortē statuere. aut statutā infligere. sic

de furto mere simplici/ deducit quidaz do-
ctor. **C**eterū lex diuina habet. **N**on for-
nicaberis. nō piurabis et similia p̄cepta.
Idcirco quāticūq; posset aliquis prolo-
gare vitam suā per fornicationē aut p̄ piu-
rium/ nullus ad talia consentire debet.
Sed instabit aliquis rursus et dicit q̄
omnia vota et leges omnes de quib; loqui-
mur/ fundant̄ in lege diuina. in hac scilicet
Redde altissimo vota tua. **E**t humane in-
stitutiones in illa auctoritate p̄latis data.
Qui vos audit me audit et. **E**t itez. **Q**ue
dicunt facite et. **R**idē q̄ in talibus votis
aut legib; positivis. **I**sta semper exceptio
subintelligit̄. nisi vbi cōtra dei sup̄ioris p̄-
ceptum cuius finis est caritas/ militarent
Inde emerit consiliū istud. **I**n turpi vo-
to/ muta decretū. **N**ō si aliquod votū fie-
ret aut aliq̄ lex iuberet ab hominib; absq̄
omni exceptione tali expressa vel implici-
ta/ irrationabilitatē manifestam et non to-
lerandā/ lex et votum p̄tineret. **Q**uo pacto
sic/ quonia; euenire possent casus/ qui legē
dei in sui observatione violarent. put sup-
ponit declaratū esse satis. **E**t arbitror illd̄
quod in hac sc̄da cōclusionē supponi dice-
batur/ dabile esse sc̄z casum in q̄ frater car-
ib; sic. etiā p̄ofessus/ obligaret vsci car-
nib; et alius sibi ministrare teneret. **E**t iste
casus est necessitatis extreme. seu per infir-
mitatē. seu p̄ p̄is aut locis aut tyrannidis
importunitatē contigerit. **I**sta in necessi-
tas quo pacto posset forsan nō sp̄ obliga-
re ad vtendū carnib; p̄sertim in casu gran-
dis scandali. sequens cōclusio declarabit.
Nūc accedam⁹ qd̄ reliquū est in hac cō-
clusionē argumentis stabilire. vt declara-
mus ea que dicta sunt sup̄ isto casu necessi-
tatis extreme/ nō obuiare rōnabilitati le-
gis vel statuti carib;. de nō comedēdo car-
nes. **P**ro quo rememorādū est/ q̄ ad h̄
nullū votū exp̄ssum h̄nt. sed est dūtaxat q̄-
dam ordinatio siue institutio positiva. ne
hoc quisq; eoz p̄sumat attētare. qd̄ si fece-
rit/ subiacebit discipline ordinis. et certas
penas illic exp̄ssas sustinebit. **E**t ita fuisse
olim institutū apud quosdā alios ordies.
vt apud fratres p̄dicatores sub pena car-
ceris referēte quodā accepi. **A**ddē vñ
circa qd̄ p̄sens difficultas versat̄. et quod p̄-
cipue causat apud nōnullos scrupulum.
Fateor itaq; q̄ null⁹ casus in ordinatione
predicta excipitur. neq; casus infirmitatis;

neq̄ alterius necessitatis extreme. **Q**ue ex-
ceptio si facta fuisset/ apponeret plures di-
gitū ori suo. q̄ nunc in ordinationem talē
oblatrant. **S**ed respondeo: q̄ exceptio
hāc addere nequaquē oportuit. imo nec cō-
gruū fuit. **Q**uod non oportuit ostenditur p̄tio
q̄ lex naturalis et diuina sufficienter exci-
piunt. **A**nuqd̄ leges omnes tam ecclesia-
stice q̄ diuine/ q̄uis ferātur vniuersaliter.
suscipiunt tamen exceptionem. put a pho.
traditur. et ex earūdem inspectione cogno-
scitur. illam vero exceptionem cōtinuo ad
legem subiungi/ nulla est necessitas. s̄ nec
eiusdem expressio requirit. **Q**ue est ratio?
Quia plerūq̄ hoc est impossibile. **M**iri-
rum et plerūq̄ sup̄flūū. p̄pter numerosa/ et
infinitam particularium circūstantiarū
emergentium varietatem. **R**ursus ecce-
ptio que sufficienter datur intelligi aut ali-
unde satis trahitur nō eget exprimi. **S**ic
ē de casu extreme necessitatis respectu legis
aut cōstitutionis de qua loquimur. **T**ra-
bitur quippe talis exceptio a lege diuina
et naturali quantum sufficere debet. **Q**uoni-
am per similitudinē ad alias leges condi-
tas/ vbi similes subintelligunt exceptio-
nes/ instruitur quilibet etiam parum do-
ctos ita posse et debere fieri circa institutō-
nem presentem/ quantumcūq̄ generaliter
lata sit. dummodo illam que subintelligē-
da est exceptionem per expressa verba ne-
quaquē excludat. **S**i enī diceret cōstitutō
illa/ q̄ in nullo casu/ etiam cuiuscūq̄ ne-
cessitatis extreme liceret comedere carnes
sub mortali peccato. nescirem fateor cōsti-
tutionē istā ab iniquitate defendere. **S**ed
ita non esse docet textus institutionis quē
inspexi. vbi nec obligatio fertur sub pena
peccati mortalis. sed solummodo sub pena
discipline ordinis. **N**ec etiam casus talis
necessitatis extreme secluditur. **I**nterropa-
ti siquidē eorū aliqui excellentes viri p̄ me
ipsam/ quid agerent vbi in deserto aliquo
vel carcere nihil haberent p̄ter carnes ad
vescendū? **R**esponderūt se comesturos so-
re absq̄ omni scrupulo p̄iusq̄ se mori p̄-
mitterent. **A**udite narrationem. **C**onti-
git vnū ex carth. dum equitare/ in tantam
semel famē et sitim incidere q̄ de sanguine
equi sui biberet ne periret. aliud quippe q̄
tunc sustentare non habebat. **D**elatuū fu-
it hoc ad reliquos fratres/ qui necessitatez
circūspecte attendentes que legem nō ha-

bet/ eundē absq̄ disciplina vel quauis pe-
na velut innocium susceperūt. maxime q̄
sufficienter constare poterat omnibz de ne-
cessitate sua. alioquin fortassis subiacuis-
set discipline ordinis. non quidē ex culpa
propria. sed ad euitandū scandalū aliorū.
ne deinceps licentiā et exemplū alij traxis-
sent ad comedendū carnes pro libido. **D**e-
ruiisset autē frater ille/ illam disciplinā or-
dinis humiliter et innocenter tolerando.
quē admodū sentiunt doctores de illo qui
per ecclesiasticā censurā cogere tur habita-
re cū illa que ad veritatez non est vxor sua
legitima/ quāuis ita decerneret ecclesia. q̄
non de occultis sed de manifestis determi-
nat. **C**asus alibi est exp̄ssus. **S**ic dico. q̄
non esset quāq̄ incōueniēs/ innocentē car-
thusiē. pro esu carniū aut earūdem mini-
stratione/ discipline ordinis ad aliorū ter-
rorem et regule inuolabilitatē subiacere.

At uero dicit aliquis. **C**ur non exp̄ssus
est et exceptus casus iste necessitatis extre-
me? **D**ici iā et repeto. q̄ illud fieri nō oport-
uit vt probaui. imo nec cōgruū apud eos
fuit vt deduco. **S**ensus certe hominis q̄
proni sunt ad malū ab adolescentia quātū-
cūq̄ in freno et chamo constringant. vit-
edomari p̄nt quin effluant et effrenes fiāt
Dum ergo paruula eis aperitur rimula li-
centie/ aut frenum eis tantisper laxatur/ fi-
unt confestim occasione assumpta ex ipsa
licentia deteriores. **O**mnes enī deteriores
sumus licentia vt comicus dicit. **Q**uā ob-
rem si casus aliquis fuisset/ in institutione
prefata cōcessus exp̄sse de comedēdo car-
nes. formidandū erat ne paulatim succe-
dentibz tempibz magis ac magis dilata-
ta fuisset et extensa hōi licentia. et tandē pl̄
ad voluptatem q̄ necessitatez deseruisset.
Totum hoc declarabūt amplius sequen-
tia. et experientia teste defenditur.

Tertiam postremo conclusionem
posui q̄ abbreviatio vite corpora-
lis/ aut sanitatis debilitatio/ non
tollunt rationabilitatem prefate legis aut
statuti. **N**on penitus inutiliter tractan-
tum hīc esse arbitror et declarandū/ quem
admodum licitum est agere multa siue tē-
poralia siue spiritualia sint/ per que et in
quibus abbreviat homo vitam suā. aut
infirmittatis debilitatem incurrit. **S**e-
cludo tamen in primis q̄ intērio talis ho-
minis citius nature consummentis cursum

Tractatus

Id est periodū etatis sue/ non seraf directe et immediate super eo quod est abbreviata/ re vitam suam. vel corpus in egritudinem trahere/ tanq̄ super sine principali. aut q̄ non fiat pro sine prohibito ⁊ nequā. quē admodum multi desperatorū ⁊ fortunas suas ferre non valentiū/ fecisse leguntur. ⁊ vt stoycorum error facere consulebat. In hoc siquidem casu tales grauiter peccant et per leges merito debonestantur. Dic habet quoq̄ veritatis locum illa Hieronimi sententia. q̄ non refert si quis per immoderatam abstinentiā se paulatim interficiat/ aut subito. ¶ His premissis probō quod assumptum est. Licere scilicet plerūq̄ abbreviare vitam suam/ in varijs occupationib⁹ studijs ⁊ artibus. ¶ Ad oppositam enim assertionem sequuntur absurditates innumere. inter quas illa non mediocris est. q̄ quilibet teneretur vacare studio medicine. aut medicorū consilijs atq̄ regiminib⁹ continue vti deberet. Quare sic? Constat nempe q̄ ex ignorantia medicinarum preseruariarum ab infirmitate. ⁊ conseruariarū sanitatis. et omissione insuper medicinalis regiminis irruimus in crebras egritudines. et vite abbreviationem incurrimus. ¶ Rursus quilibet obligaretur desistere ab operib⁹ et actibus/ ex quibus veniunt cōmuniter debilitatiōes in corpore. ⁊ eiusdem corruptio velocior su bsequitur. presertim dum tempora sunt intemperata/ ⁊ ex nimio gelu vel estu feruido discrasiant armoniam debite sanitatis. ¶ Quid proinde? Sic certe agricolē colere terram. opilio pascere gregem. vindemiator vvas colligere. ruralis falcare fenem vel segetes/ cursor legationem exple re/ desisteret. Et ita passim in omnibus huiusmodi penalibus operibus ⁊ debite vtilitudini non parum aduersis/ valebit argumentū. ¶ Ceterum posito isto: ꝑdem narentur omnes diuites qui delicatis ac preciosis alimentis/ non occurrant morbis pauperū. si semper modis omnibus licitis et possibilibus/ sit sanitas in se vel alijs de necessitate seruanda vel egritudo pellenda. ¶ Porro cui dubium esse potest quin militaris exercitatio secum plurima accumulēt corporis incommoda. nunc in ipso belli apparatu. nunc in tentorijs aut castris. aut sub diuo. demum in ipso hostili conflictu. Quis neget in his abbrevia-

ri vitam multipliciter corporalem? Quid enumerem labores estus frigora famem sitim. curas. vigiliās. et vulnera. quibus ipsa plerūq̄ vita funditus extinguitur? Quis tamen dixerit propter hec repelli a militando reges et alios reipublice rectores tanq̄ iniuste agant et in seipos man⁹ iniiciā. ¶ Deniq̄ de ipsis mercatoribus quid dicturi sunt nostre positioni aduersantes. d̄ quibus ait Flaccus. Impiger et tremos currit mercator ad indos. Per mare pauperiem fugiens per sara per ignes. Quis non videat q̄ tam ipsi q̄ innumerales huiusmodi. hec et similia agendo patiendq̄/ vitam abbreviant? Quis nesciat q̄ egritudinib⁹ varijs atteruntur. Verū tamen spalia solūmodo numeramus/ ꝑ quibus adipiscendis. cōseruandis aut recuperandis/ non dico infirmitati sed vite periculo et morti/ licenter nos exponim⁹. ¶ Concludamus igitur arguentes a minori ad maius q̄ pro bonis spiritualibus adquirendis. cōseruandis. aut recuperandis seu restaurandis. vel pro malis depellendis/ non est quolibet illicitum vel irrationabile similia perpeti. Quāobrem ipsi carthusien. p̄nt subijci regule vel statuto/ ad cuius nihilominus obseruationem/ sequitur quādoq̄ abbreviatio vite corporalis vel debilitatio sanitatis incurrit. ¶ Sed opponet forte scrupulosior aliquis ⁊ queret. si liceat omnino medicinam spernere? Si preterea in enumeratis temporalib⁹ exercitijs/ fas sit qualitercūq̄ ⁊ quocūq̄ vitam consumere. Et si sic dicatur sicut dictū fuisse videri potest: licebit cuiilibet absq̄ vitio temprandi deum/ omnibus se ꝑculis morbo: si ⁊ mortis improuidum obiectare. Istud vero nondum quisq̄ dixit. Respondeamus dicentes. q̄ in p̄senti materia sicut ⁊ in reliquis omnibus/ obseruare conuenit prouerbijs illud poeticum/ a Terentio cōmemoratum. Ne quid nimis Quod Oratius plus expressit dices. Est mod⁹ in rebus sunt certi deniq̄ fines. Ultra quos citraq̄ nequit consistere rectum. Hoc dicit phus describens virtutem esse in medio. non quidem indiuisibili. sed in certa latitudine prout est signum ad sagittam. ¶ Quero qualiter accipiendum sit medium huiusmodi/ si quisq̄ vltius pergat inquirere? Respondeat pro me idem phus q̄ medium illud est quo ad nos ⁊ vt

sapiens iudicabit. Neq̄ enī potest aliter sub generali regula vel arte notificari tale mediū. Idcirco virtus quā multa gignit experientia/certius q̄ ars sola/tale medium coniecturat. Et q̄ attendit particulares circumstātiās omnes/darius et solidius operatur. quāq̄ ars et doctrina multā afferat cōmoditatē. virtutis exercitiū querētib.

Sufficit ergo nobis p̄ nunc verificasse id q̄ assumptum est. et ostendisse q̄ mediū sobrietatis et abstinētie in proposito n̄ro non sic indicabitur a sapiēte q̄ omnino debilitatio corporis et omne discriminē mortis: seu male valitudinis/euitetur.

Sed veniamus ad bona spūalia. bona virtutum: postq̄ locuti fuimus de bonis spūalibz vbi longe minus videretur excusabilis p̄ adq̄sitione earūdeꝝ/abbreviatio q̄ntalibet vite corporalis. Enumerem⁹ ergo aliquas radices causas v̄l rōnes spūales/pp̄ter quas licitū ē vite huius moribūde detrimentū subire vel pati. **E**t primo quidem ad obediendum deo. Deinde ad satisfaciendum pro peccato. Rursus pro iuuamine caritatiuō proximi. **P**eterum pro euitatione grauis scandali. Porro ad adquirendum virtutes in se vel in alio. **E**t ad extremum pro extirpatione vitiorum et carnis ad spiritum subiectione. **C**onstat enim quo ad primum q̄ obedientia potest licite impare vt homo subeat mortem corporalem pro fide sustinenda. exemplo martyrum. vel vbi deus homini reuelaret. quē admodum de samsonē et alijs multis sentit Augustin⁹ de ciui. dei. **H**abet enim deus vite et mortis imperium. **A**ddo adhuc q̄ etiam vbi non obligaretur quis seipm̄ prodere qui queritur ad necem quoniam xp̄ianus est. potest tamē in casu/publicis tyrannozū aspectibus p̄sentare se/et spontaneē morti tradere se. in attestatiouem et laudem fidei sue. **S**ic enim plures et martyribus fecisse narrantur. qui vel non cesserunt persequētibus. vel eos cum potuissent/ nulla vi a se repulerunt. vt sancta legio **T**hebeozū. aut deniq̄ veritatem eis inuitis et furentibus/vltro publicauerunt. **A**t tamen necessaria est in hoc loco consideratio particularium circumstantiarum et vinctio spiritus. docens quando tybi hoc fas existit. **S**i enim hoc fieri semper liceret/nec fugiss; christus nec dixisset apostolis. **Q**um vos persecuti fuerint in vna ci-

uitate/fugite in aliam. **S**ecunda ratio sicut et sequentes/rei accomodabilior est quam agimus. **S**atisfactio itaq̄ et iusticia/sepe iubet multa fieri/ per que abbreviationem sequi vite perspicuū est. **V**ideamus hoc in iusticia forensi. et penitentia publica. tam in carceribus q̄ in alijs vindictarum et punitionum modis innumeris. per famem. per sitim. nuditatem. cilicium. verbera. exilium. reclusionem: in aere pestilenti et feculento. et per similia horum pro peccatis enormibus. **I**n foro etiam penitentiali quotidianum est. **E**t quis in dubium reuocat/quin liceat istas punitionum afflictiones/ deuota voluntate suscipere. et susceptas/ pro satisfaciendo iusticie et deo pro peccatis laudabiliter tolerare. **E**st quorundam opinio de condemnato iuste ad mortem/ per suspendium p̄ carcerem aut famem / q̄ potest absq̄ delicto subterfugere/ si nihil obstat euasioni sue. cuius oppositum/non improbabiler tradunt alij dicētes q̄ manere tenetur. ne violet iusticiam et sententiam publicam in se latam. **N**ihilominus quocunq̄ modo se habeat veritas de obligatione ad vnū istorum vel ad alterum/ neminē dubitare arbitroz quin condēnatus aliquis talis ad extremū supplicium/ meritorie posset nō fugere/ cum pateret exitus liber per negligentiam custodum. et potest vltro subire et expectare sententiā quam scit a se meritam et a iusto iudice fulminatā. **S**ed et videri posset non esse penitus improbabile/ hominem criminisum/ posse adiudicari vt seipsum per se puniret quē admodum per alios iustissime fit. siue per mortem siue p̄ famis inedia. **E**t hac consideratione forens et publice iusticie/ rationabiliter colligitur iustificatio religionis cath. immo et alterius austerioris. **C**ur enī non poterit aliquis peccatoꝝ suoz et flagitioꝝ conficius/ que demeruerunt mortem eternam. imo et temporalem si publicarentur. cur inquam non poterit talem rigorem vite / a suo iudice secreto cui confessus est impostum tolerare. aut consultum suscipere. quam q̄ multo minus preuideat se victurum et infirmitatibus fatigandum. **L**egat Joh. heremita montis synai. qui climacus dicitur. in illo gradu scale mystice. in quo d̄ penitentia loquitur. **R**efert profecto stupenda. et forte magis admiranda q̄ imitanda

Tractatus

super voluntario carcere quorūdam deus placare sibi volentiū. Ex horum p̄spectio ne sedula. liquet q̄s rationalis sit. p̄ peccatoribz/ carthusiensū in viuendo seueritas. imo ⁊ pro iustis. quatinus deo satisficiāt pro peccatis p̄rijs vel alienis. tempe miscōie. ne seuerius puniat incōpabiliter ille purgatorius ignis aut gehēna. **T**ertiam rationē assignauim⁹ caritatē erga p̄imum. Potest nimiruz caritas fraternalis imitatrix esse xp̄i. qui peccata nostra ip̄e tulit. ⁊ languores nostros ip̄e portauit. Sic venerabilis ⁊ sanctus paulinus Nolane vrbis ep̄us/ pro filio vidue duram seruitutem barbaroz sponte subiit. Sic venerabilis sanctulus/ pro diacono morituro semet prebuit mortis discrimini. Sic deniq̄ olim fieri ⁊ nunc in ecclesia quotidie p̄spicimus. Nam ⁊ ob hanc precipuerationem/ fuerunt religiones institute ad satisfaciendū pro peccatis fundatorū. ⁊ generaliter omnīū. Sunt nempe aliqui in statu plangentīū. sicut alij in statu actiuoz iuxta varietatē donoz si ⁊ officiozū corporis xp̄i mystici que distribuit sp̄s sanctus prout vult. Si fas ē ergo (sicut fas est immo merces magna) pro aliozū delictis satisfactionē in corpore p̄prio sustinere/ licebit vtiq̄ consequenter vitam in hoc exercitio breuiare. **L**audatur imperatoris illius iusticia ⁊ caritas. qui pro filio vidue ad excecationem ambozū oculoꝝ ad iudicatio/ oculi vnius saluationem in filio proprio/ alterius oculoꝝ suozū iactura redemit. **C**ollaudatur postremo illius amoris pac ⁊ vinculum insigne apud pb̄i losophos. vbi vterq̄ amicorum vicissim pro altero concertabat occumbere. Simile de virgine quadam Antiochena ⁊ milite tractat Ambrosius declamatorie. **C**ur ergo careant preconio ipsi carth. cur non magis attollantur laudibz super eozū caritate. q̄ quādoq̄ a proprijs peccatis immunes ⁊ expurgati. nihilominus ferūt super se crimina alioꝝ. in abstinentijs et infirmitatibus plurimis. et quodāmodo animā suam pro alijs ponunt. **C**ollaudādi profecto sunt. obtrectatores eozū op̄probrio digni. presertim si ecclesiastici sūt. **N**az que impietas est/ eos illud in alijs inculpare quod suū deberet esse officium/ exercere scz semetip̄os in talibus abstinentijs et si non omnino taliter pro salute fidelīū

et diuina placatione promerenda ⁊ aduersis potestatibz debellandis. **N**az arma clericozū/ sunt ieiunia. plancus et lacrimae. **C**eterum in quarta ratione posuimus euirationē scandali. **P**ro quo nō dico mala valitudo sed ip̄a etiam mors sub eūda nōnunq̄s est. **A**udiamus ap̄lm. **S**i esca inquit scandalizat fratrē meū/ nō māducabo carnes in eternū. **S**it fm̄ hoc aliquid positus in vltima necessitate famis/ coram idolatris. non alijs cibis vesci permittunt cum q̄s idoloibz. nūquid non subibit talis prius mortem famelicus/ q̄s comedat in scandalum sue fidei. apud idolatras. aut apud fratres xp̄ianos simplices. si ex hoc esu pati scandaluz probabilitate formidetur. **P**uto insuper apostolum magis ad euirationem scandali pusillozū q̄s ad p̄p̄iam corporis refrenationē aspexisse cum dicit. **C**astigo corpus meū et in seruitutem redigo. **C**ur hoc agis **P**aulē. **H**e inquit cū alijs predicauero/ ip̄e reprobis inueniar. **H**olo dicāt auditores mei. **I**ste plenus ventre/ de ieiunijs predicat. **I**ste repleta bursa aut arca argento auro ⁊ vestibus plurimis. frugalitatē nobis liberalitatēq̄/ ⁊ indumentozū p̄citatem suadere conatur. **D**edic⁹ est. curet primo seip̄m. **V**ideris hic magistri ⁊ fratres/ q̄s necessaria est amplior vite austeritas in p̄dicatoribus p̄latis ⁊ curatis q̄s in alijs. et si non ob aliud/ ad hoc tñ qz alioquin efficac redunt verbū suū. aut oblocutiones a subditis suis patiunt. **N**ec excusant penitus. q̄s uis edomitā sentiāt carnē suā. aut si ob inde pati vite carnalis dispendiū p̄mescāt. **A**raducam⁹ nūc ad rem que tractat rōem h̄mōi. **S**it aliquis carth. vir p̄bat⁹ in vltima egritudine cōstitutus/ a qua liberabitur si carnis vtaf. ⁊ sciat hoc ip̄e seu per reuelationē seu p̄ medicoꝝ finalē attestationē. seu qz tale est suū dictamen p̄scie. **A**diuertat nihilomin⁹ quē ad modū veri simile est/ qz comestione sua/ fratres alij v̄l p̄sentes vel absentes ad quos fama volauerit scandalifabunt. tum qz insolitū ē. nū quia nō sufficienter erūt informati de casu necessitatis sue extreme. **D**eniqz qz tēptabuntur vehemētē ad exemplū illius assumere sibi carnes in cibis. etiam preter et extra necessitatē extremaz. **F**ormidabit p̄inde vir h̄mōi non absq̄ ratione/ ne rigor ordinis paulatim laxatus/ tandem fundit⁹

evanescat neq̄ remedij loc⁹ habeat. Que ratio: quia nimiruz semel lapsa religio (vt expti scripserūt) nunq̄ aut vix repari pōt. Noua facilius a fundamētis conderetur: p̄nt quēlibet sup hoc certū reddere aliena facta multarū religionū. que ab initio summe discipline fuerunt. sed p̄ licentias ⁊ laxationes primit⁹ modicas/deinceps maiores/in hanc tantā effrenationem corruerunt vt nihil plus abstineant a secularib⁹ nulla in silentio. in ieiunijs. esu cārnium. et alijs disciplinis diuersitas inuenitur. in tantū quidem. vt apud multos stupor sit. si cum professionis sue ⁊ voti integritate ⁊ statu salutis/tales viuere arbitrent. **S** relinques alios sibiip̄is. Quero si carthusien. ille quē loquimur/teneatur aut salteziure possit in casu nostro abstinere a cārnibus/dum talia pie recogitat. reuoluit ⁊ formidat. **E**stimo plane neminē sane intelligentium vnq̄ dubitaturū/quin hoc possit. ⁊ plures spero dicturos fore q̄ ad hoc pro scandali vitiatione obligatur. **S**iqui dem plus est anima proximi q̄ corpus/p̄prium aut esca. Quanto plus ergo estimā de sunt tot anime p̄sentes ⁊ future. imo tota carthusien religio. tota seueritas. totaq̄ disciplina. **U**t quid probatus vir/pro modicis vite diebus iam velit nolit pituris/tale religioni sue discrimē afferret. **U**t qd̄ preterea pro restauratione membri pereūtis ⁊ paulo post necessario deserturi/totuz corpus mylticum in ceteris saniorib⁹ mēbris detrimentū patietur. **Q**uomodo dabit totum vite florem pro fratrib⁹ iste/q̄ tanta cupiditate particulam egram ⁊ marcidam/cum eorum nocumēto retinere conatur. **N**on est ad extremū fidus miles et strennuus ille/ qui plagas suas statim resoueri aut sanari querit/ cum totius sui exercitus deordinatione periculo vel strage. **P**uto certe gloriosus ille confessor martinus/non fecisset in hac re scrupulum. qui suadentes corpus in vltimo agone constitutum/stramentis mollioribus confoueri/magna grauitate cōpescuit. **S**inite inquit fratres sinite. **E**go si aliud exemplum vobis relinquo/peccauit. **E**sto q̄ homo singulari voto perpetue alicui⁹ abstinentie constrictus/soluere illud pro vltima necessitate deberet. **E**sto similiter q̄ carthusien. aliquis ad hoc teneretur vbi sufficienter sibi constaret de nullo subsecu-

turo fratrum vel ordinis scādalo: **N**ihilominus quia rarissime ⁊ quasi nunq̄ circūstantie tales pariter cōcurrūt apud carthusien. potuit cū omni rationabilitate ferri suuz generaliter de non comedēdo carnes statutū. **N**ouissime sermonē abbreviat⁹ tractemus simul postremas duas rationes. acquisitionē sc̄z virtutū. ⁊ exterminium vitioꝝ. propter quas debilitare corpus ⁊ abbreviare vitam/plerūq̄ fas est. ⁊ aliquando necessitas. **P**roposuit salomon a vino abstrahere carnem suam. vt animam suam transferret ad sapientiam. **D**aniel ⁊ ceteri p̄phetarū vt diuinis reuelationibus essent idonei/pene sup̄ vires corpus sub abstinentia macerabant. **A**mpius tradunt in cōtemplationib⁹ experti non posse animā ab egypto tenebrose carnalitaris nisi per desertum fortis cōtritionis carnalis. corpaleq̄ abstinentiā faciat non solum a sup̄fluis sed a multis etiā necessarijs. **A**d hoc traduci potest etiā illud **B**reg. **N**emo potest app̄hendere qd̄ supra ip̄m est. si prius nescierit mactare quod est. **B**ernard⁹ hoc in seip̄o ⁊ p̄prio corpore expleuerat. qui p̄ter hoc in egritudines perpetuas inciderat. **H**anc esse causam opinor p̄cipuā: cur tanta est raritas ipe nostro/eorum qui cōtemplationis arcē ascēdant ⁊ illic stent. **E**xigit quippe ad hoc/sobrietas non illa t̄mō que seruat mandati ⁊ peccatum eximit. sed multo asperior ab initio atq̄ rigidior. **T**ribulationes itaq̄ corpis dilant animā ad sup̄iora. ⁊ ad inferiora ne dilabatur stringunt. **S**ic nō inueniēs anima vbi sue affectionis pes dilatef aut quiescat. quoniā inundauerūt a que tribulationis sup̄ terram sensualitatis/regredi cōpellitur cū columba ad interioris arcaz quietis. **Q**ui vero ieiunij talis atq̄ tribulationū ceterarū asperitatē/a se iugiter repulerit/mirabor si non expertus erit eleuate cōtemplationis. **A**rsi non assidue per ima serpet eius animus. contētus cōmuni mō cognitionis aliorū sicut a cōmuni ritu viuendi vel ad tempus non semet abducit. **V**ideris ergo quantū seruit cōtemplationis virtuti in qua felicitatē p̄hi posuerūt/ipsa victus asperitas. **P**orro quid aget fortitudinis virtus. quid zelus animarū: quid spes. quid fides ⁊ caritas. vel vt ipse in hominib⁹ generentur vel genite conferuentur. augeant ⁊ roborentur. **E**stimo non

Tractatus

magnipēdent corporis iacturā / dūmodo per eā finis suus habeat. **C**eterū attende tibi quid debeas aīe sanitati et curatio / nī a vicijs. quādo vt corpus redimas / ferum patieris et ignē inquit Naso. **D**icerent aliqui. sed nō determino. q̄ p̄ euitatione doloris nimij aut deformitatis / fas est alicui morbū mēbrī incuratū relinquere: ex quo tamē morbo dimisso / breuiaret vita. **H**ec abbreviatio quāto rōnabilius tollerabitur ad euitandos dolores nō momentaneos sed pro vicijs puniendis sempiternos. **A**ddamus q̄ consuetudo naturaz imutat vsq̄ adeo / vt venenū cibī esse possit. **M**ultos iam audiui alteri religionis. quibz in egritudine vsus carnū cōceditur dicentes abominatiōe eis fieri et nauseaz si carnes gustent. **M**alūq̄ iugiter carere. tantū valet in eis cōsuetudo. quā p̄bs alteram dicit esse naturā. **E**sto deniq̄ q̄ ex esu carnū proueniret in casibz predictē necessitatis / plangatio qualiscunq̄ viuendi quis nouit si deterior ex hoc postmodum egritudo et lassitudo sequet̄. **A**udi simile. **E**ssent aliqui potiones quedam medicinales vtpote laxatiue satis idonee pro p̄senti statu patientis. dissuadent illis fidi medici. ne ex vsu talium / pigra et segnis in futurum reddatur natura. **S**ubinde credamus exptis. **A**sserentem itaq̄ audiui vnū de **C**arthusiensibz virum plane doctissimū. q̄ plures numero morerent̄ aut egrotarent in eorum religione / si carnibus vterentur. **C**ausam addebat q̄ vigilię et solitudo et quies ceteraq̄ deuotiōnis huiusmodi exercitia / digestiōnem impediunt. et ita cruditatem quāsdā in stomacho relinquūt. **A**ddo aliam q̄ vix aut raro / tempant̄. et sobrie / inter hec gule incitāmēta versarētur. **N**am cur ob aliud sapiens vnus medicorum dixit / plures occisos gula q̄ gladio? **Q**uod si nullus diceret / tamen experientia loquente cognoscitur. **E**t aliunde pretere rea religiosi et rurales a carnibz imo et a vino et a ceteris gule blandientibz cibis longe factis / senectam maiorem sepius attingunt q̄ alij voluptuose et opulente talibz enutriti. **P**reponderant scio ille que animam reficiunt cause quas diximus vt defendatur sobrietas. tamen ita loquendum fuit carnalibz qui carnalia p̄ferunt. **I**ta eorum iniquitatē mentiri sibi / docere debuimus. qui abbreviatiōnē viuēdi alijs obij-

cūt pro crimine / suā vitā frequentius et o deus quāto indecētius nequius et sordidius sua voracitate et ingluuie macrant suffocant et necant. **Q**uoniaz in multis escis (iuxta sapientis verbū) multa est infirmitas. **E**t fm̄ pprietatē virgiliani verbi. multos etiam viuos vinū somnifq̄ sepeliuit. **P**ostremo quid eradicatio viciōsarum libidinū in seipo feruentiū fieri suadet. qm̄ nonnulli quia occasiōnē prestabat alijs luxurie sua pulcritudo / seipos lacerabant in facie. aut cum suis piculis ingentibz exules aufugerunt. **Q**ulgata est ioseph historia. necnon benedicti bernardi et similibum. **R**eperitus est mihi insup vnus sanctoruz patrum. qui vt elationem ex suis viribz cōsurgentem cōpesceret in anima / magnis a deo precibz obtinuit. vt demoniace passioni corpus subiaceret. **N**ō euagemur vltterius in materia latissima d̄ adquisitiōne virtutū et amissionē viciōzū. stringatur sermo ad virtutē vnicā castitatis. et questiōnē questiōne veluti clauū clauo retinēdamus. **Q**uero ab aduersarijs si vouere liceat p̄petuam castitatē. **N**on ita impudenter desipiunt vt hoc negent. **N**on negabunt insuper quin dabilis sit casus necessitatis extreme / quo vela tyranno aliquo vel p̄pter abūdantiā obsceni illius humoris putrescentis (vt fieri potest) piculabit̄ vita eius qui vouit castitatē si nō sumat ab ope carnali remediū. **P**eto ergo si talis non dico fornicari vel adulterari sed m̄rimonialiter vxorem assumere / et eam carnaliter cognoscere possit et debeat. quoniaz hoc agendo diuturnius viueret vt supponitur. **S**i m̄ deat q̄ votū castitatis impedit m̄rimonium cōtrahendū / etiā in illo casu necessitatis extreme. **Q**uero primo **U**n hoc habet vt cū votū illud humana iūmō voluntate emissum fuerit. ac p̄inde p̄cepto illo diuino nō occides quo pacto potest obuiare. **I**ta enim prius argutū est in sc̄da conclusiōne. **R**ursus potest sibi a papa cōcedi dispensatio cōtrahendi. qua dispensatiōne facta / nunquid vxorari tenebitur pro licito vsu carnali saluatiuo vite sue. aut si poterit subire mortem ne castitas sua virginalis aut vidualis depereat. **S**i primum nobis donent / cur non ita dicere possumus q̄ non obstante causa necessitatis extreme aut superioris auctoritate / potest perpetuo voueri certa sobrietas sicut et castitas.

Si vero dicant iuxta cōiorē opinionē/ q̄ talis etiā non vouens/ possit licite pati mortē pro p̄seruatione castitatis p̄petue. quāuis hoc pati nequaquē obliget. Velles desiderare vt nobis darent diuersitatis rationem in castitate et sobrietate. quare non vtrōbiq̄ erit similis hui⁹ diuini p̄cepti transgressio. Non occides. nunquid talis p̄seueranter castus ī casu nostro/ ita seipm̄ punere dicendus est interpretatiue. q̄ ad vī tam seruandā patet eidē licitus exitus per matrimoniū. sicut de p̄seueranter abijciente carnes nobis opponunt. **D**iceret for- tassis q̄ nulla est ponderatio digna conti- nentis anime fm̄ sapientē Vinculū in su- per matrimoniū non tempale est sed perpe- tuū et multa secū fert in cōmoda. Tribula- tionem inquit aplus habebūt h̄mōi. Ho- lo hic p̄nāciter p̄tendere. nec in alterutrā partem fixus ferre sn̄iaz. nolo. qm̄ quicqd̄ dicat pro nobis est. Nam si mors p̄ castita- tis virtute tolerat/ vbi etiā sine delicto pa- teret euadendi libertas/ fas est p̄ virtutis adeptione vel p̄seruatione/ vitā non soluz abbreviare. sed etiā vltro pdere. qd̄ hic p̄ bandū assumebam. **S**i vero mors vsq̄ quaq̄ declināda esset in casu necessitatis talis. et tamē votū castitatis nō indiscrete factum fuit quanq̄ talē casum non exeme- rit/ cōvincit similitudo q̄ statutū de absti- nentia a carnib⁹/ rōnabiliter factū vel latū est. etiā si nulla sit exceptione p̄ expressa ver- ba vallatus put in sc̄da cōclusionē dicebat

R **C**ōmmutecāt ergo obtrectatores qlibet cōtra sanctā carthuse sobrietatē. quin po- tius venerent ipam tanq̄ imitatricē Joh- baptiste abstinentiā. fm̄ p̄ntem lectionis noītre tertiū. tanq̄ insup̄ sanctorū patrū re- p̄sentans exempla atq̄ vestigia. **A**ceptet p̄terea. tanq̄ satisfactoria p̄ suis alienis. q̄ delictis ex magno iusticie atq̄ caritatis ze- lo. **C**ollaudet etiā velut p̄ficiens alijs ex- emplo et merito. **D**eniq̄ suscipiatur quasi generatiua virtutū. tam moralīū q̄ intel- lectualium et vitiosarū cupidinum poten- ter repressiua. **N**unc ad medicos cōuer- sus obsecro et obtrector eos p̄ salutē anime sue/ quatinus artem suā que est de meden- dis corporib⁹/ arti artium que est regimē animaz nequaquē ope vel cōsilio dānabili anteponāt. sciant et obseruēt. qm̄ sicut ani- me corpus/ ita medicinā theologie et mo- rali scie/ sicut architectonice. subijci equuz

est seruire et ancillari. **A**d nullam idcirco sanitatem corporis/ medicus aspirare debet modis aut remedijs/ anime salutē contra- rīs. alioquin abicitur arte p̄pria. et deum in se et in proximo grauiter offendit. **C**au- tum ergo et virtuti consonū dent suis egro- tantibus. p̄sertim religiosi consiliū. **C**au- neant nedum sanare corpus alienum stu- dent. saucient animā suam et alienā. aut ne deo irato/ vtrunq̄ corpus et aīa pereat. **S**i altissimus et terra medicinā creauit si- cut affirmat sapiens/ non impugnent que- so deum per donū suum. **A**udiant medici eiusdem sapientis consiliū vt orent deum vt prosperent in manib⁹ opera eoz. **S**ic enim fm̄ eiusdem pollicitationē/ discipli- na medici per quā se suāq̄ artem deo subij- cit/ exaltabit caput eius. **A**d nouissimū nolo putet me aliquis p̄ dicta quecūq̄ p̄ce- dentia/ secludere velle discretionis virtutē in abstinentia vel seruanda vel assumēda. **S**cio itaq̄ et sic patres determināt/ q̄ ad deteriore exitum et cui minus est remediū/ trahit abstinentia indiscreta q̄ edacitas im- moderata. **D**ec autē discretionis virt⁹ nun- q̄ melius q̄ in humilitate et obedientia fr- uatur. dum videlicet p̄prios sensus deserit et alieno prudenti et exproz cōsilio/ p̄mpre- paret atq̄ subijcitur. **D**ec autē obedientia discretionis mater/ vbi meli⁹ q̄ in religio- num p̄fessorib⁹ locum habet. **I**llic inuigi- lat superiorū exercitata discretio. vt suā vni- cuiq̄ pro qualitate p̄ditōnis loci aut t̄pis abstinentiā limitet et mensuret. ne qd̄ pro diuino officio sancitū est/ tollat illud aut notabiliter impediāt. **S**ciunt q̄ corporalis exercitatio ad modicū vtilis est/ nisi p̄ q̄n- to iuuat pietatē que ad oīa valet. **S**ed **S** postulat a me forsan aliq̄s min⁹ instru- ctus. quid potissimū in abstinentia ne imo- derata sit prudens rector attendit. **R**ūdeo q̄ non labores. nō vexationes. nō proin- de abbreviationē istam vite corporalis. tantū cōsiderat/ quantū ne sensus efficiant̄ hebetes ac stolidi/ per excessiua in ieiunio aut fletu abundantia. et vt non ex p̄nti ra- tionis iudiciū euertat. sensib⁹ etenim vehe- menter lesis/ leditur exinde rationis vsus propter cōnexionē mutuā pro statu p̄nti sensus ad intellectū. **S**it p̄cedo quantū libet abstinentie rigor. dūmodo sana et in- tegra sensuum viuacitas et iudiciū ratio- nis imperturbatū maneat. salua erūt oīa.

An liceat grauato debitis

Atuero si cōtra hanc sensuū z rationis in-
tegritatem aliquis supior a subditis extor-
quet abstinentiā etiam in die veneris san-
cta. etsi nō pro impari potentia tolerandi
(qm̄ nō omnia possumus oēs) ille dissimi-
liter onera abstinēdi diuidat singulis put
opus habent. **A**ffirmo q̄ iam non discre-
tor sed destructor. non tutor sed tortor ha-
bendus est. z tanq̄ pernicioſa pestis decli-
nandus. **N**az quid fit in subito lesa semel
ratione ex sensuū p̄urbatione? **R**eddit si-
quidem hebes. asper. attonitus. z intracta-
bilis. velut aīal brutus. nec iam rōnis vsu
ducitur. sed furoris z insipientie cuiusdam
bestialis impetu circūa giratur z raptatur
Ruit postremo in hanc desperate p̄ditio-
nis foueam. vt sibi sapiens videat qui sto-
lidus est. se ducesse esse vult qui cecus est.
et qui p̄ri inops est z salubris cōsiliū/ alie-
no p̄sus obedire recusat. **C**ur ita? qz iam
ambulat in magnis z mirabilibz super se.
Jamqz reuelationibz insolitis et miracu-
lis faciendis se cogitat idoneū. **J**am som-
nia. iam fantasias omnes portētuoſas/ p̄-
visionibz autēticis acceptat. **J**am deniqz
nisi misereat ex alto deus p̄xim⁹ est cor-
ruere e monte illo ad quē angelus ascēdit
et descendit diabolus. **V**ideris q̄ necesse-
saria sit in rectoribz pia discretio z discreta
pietas. que subditos velut cithare cordas
nec mollescere nimis sinat nec lentescere p̄-
desidiā. nec supra modum tendat ne r̄-
pantur per stoliditatē z insipientiā. **P**p̄
profecto plenū difficultatis. plenū pericu-
li z multe vigilię. sed meriti grandis z lau-
dis excelsę. nec deerit pie postulanti bz vi-
ctio spiritus que docet de omnibus. **E**x
his ad extremū perpendere fas est. q̄ peri-
culosa sit indiscretis solitudo. quia cū ceci-
derint/ non habent subleuantē. **S**ecus in
religionibz bene institutis reperit. **N**ec
habui que dicerē super questione proposi-
ta de non esu carniū. quanq̄ breuitatis
amor/ quedam intacta z quedam inpra-
ctata deserere cōpulerit. **N**ec est laudabi-
lis z ab indiscretionē libera sanctorz patz
abstinentia. quaz etsi peccator z secularis
imitari non valeo/ aut non satis volo. ve-
neroz tamen in alijs. amiroz z colo. venerā-
dam insuper colendāqz libens denunciatio
et libera voce defendo. **S**pero equidez ex
hac pia sedulitate/ fructū orationū suaruz
mibi profuturū apud illū qui iussit ne gra-

uarentur corda nostra in crapula z ebrieta-
te. dñm nostruz **I**hm xpm̄ qui est benedi-
ctus in secula seculoz **A**mē. **E**xPLICIT
Sequitur quedaz
propositiones excerptę de lectione cancel-
larij parisi. Anno dñi. **M**.ccc.ccc. apud san-
ctum **V**ictorem. occasione cuiusdam du-
bitationis in facto vnius militis carbu-
sienſis.

Conuertamus nūc sermones
ad decisionē p̄dicte dubitatio-
nis l̄alis/ de vellicatione spi-
carum alienarū per discipu-
los xpi. an scz illic furti vera
ratio. z ex sequenti ad restitutionē fuerit
obligatio. **I**ntroducitur hec dubitatio qz
l̄alis est. **E**ryt inquisitionibz aliquibz no-
uiter factis fiat aliqua satisfactio. de obli-
gatis ex furto vel mutuo. si p̄ religionis in-
gressum sint imunes a soluēdo. **S**up-
ponam⁹ in primo descriptionē furti. **F**ur-
tum est contrectatio rei aliene/ inuito dño
Hec est succincta et generalis furti descri-
ptio. cui⁹ declaratio patere poterit ex corollarijs
sequētibz **S**upponēdo qz dominiū
rerū est duplex. vnum diuinū. aliud huma-
nū. **D**ominū est duplex naturale z ciuile
seu politicuz. **D**e primo scriptū est de deo.
Domin⁹ vniuersoz tu es. **D**e altero dicit
apls qz oīa nostra sunt. **E**t xps. **P**rimum
querite regnū dei z iusticiā eius. z hec oīa
adijcient vobis. **D**e tertio scribunt ipse le-
ges ciuiles z canonicę sicut etiā scriptura
sacra sepe p̄memorat. **P**rimū fundator
in titulo creationis z gubernationis rerū
Scđm in titulo caritatis z iusticie. **T**erti-
um in regulis legis ciuilibz z canonicę post
peccatū. **D**icam⁹ ergo veluti corollaria
de declaratione/ z declaratiua p̄secutione/ qz
deo approbante vel iubente detentionem
vel cōtrectationē cuiuscūqz rei/ nullū com-
mittit furtū ab eo qui talem se habere scit
approbationē. **S**ic excusant filij israhel/ a
furto dñi spoliauerunt egyptios. **E**t intelli-
gitur dñi talis vti⁹ z mouet in hac spoliatio-
ne/ auctoritate legis diuine. non p̄pria libi-
dine rapiendi. **D**icam⁹ vltra. qz in abu-
su cuiuscūqz rei contra legē dei/ p̄mittitur
aliquo mō furtū. qz fit quedam p̄trectatio
rei aliene q̄ scz est ipsi⁹ dei. inuito eo. i. p̄tra
dicente z vetante. **S**equit⁹ qz quilibet
iust⁹/ pōt vti re qualibet/ sine furto. et hoc